

селення України не має можливості користуватись ним. У ході проведених нами досліджень, слід зазначити, що вибір, зроблений більшістю людей, буде впливати на хід та успішність пенсійної реформи в країні. Але найголовніше – щоб цей вибір існував, і його не робили замість нас державні чиновники.

Список використаних джерел:

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: закон України від 08 лип. 2010 р. № 2464-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.kiev.ua>.

2. Податковий Кодекс України № 2755 від 10 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1994р. зі змінами і доповненнями від 10.03.2010 // <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: [Підручник] / [Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Паненко Л.Г. та ін.]; За ред. проф. М.Ф. Огійчука. - [4-те вид. доп. перед.] . - К. : Алерта, 2007. - 978 с.

7. Пушкар М. С. Фінансовий облік : [підручник] / М. С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 628 с.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.

УДК 35.077.6

ТЕХНОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Шульженко І.В., к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Стаття присвячена змінам у технологіях прийняття управлінських рішень із розвитком інформатизації суспільства. Запропоновано використання комп'ютерних технологій для автоматизації роботи менеджерів та підвищення якості управлінських рішень.

The article is devoted changes in technologies of acceptance of administrative decisions with development of informatization of society. The use of computer technologies is offered for avtomatizacii work of managers and upgrading administrative decisions.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформатизації суспільства має суттєвий вплив на всі сторони життя людини. Зміни у технологіях прийняття управлінських рішень полягають у переведенні інформаційних технологій з кількісного опрацювання в зону змістовних аспектів управління. Новий напрям у використанні інформаційних технологій ґрунтується на синтетичному, змістовому аспекті використання комп'ютерів, втілюючись у системах підтримки прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну та методологічну основу дослідження становили праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Ф.Ф. Бутинець, В. А. Василенко, А.Д. Гетьман, С.Ф. Голов, О.Д. Гудзинський, С.Я. Зубілевич, В.М. Пархоменко, В.В. Сопко, П.Т. Саблук, В.М. Самочкін, В.Г. Швець та інші. Однак наявність дискусійних питань потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Розробка ефективних управлінських рішень потребує застосування сучасних інформаційних технологій, що забезпечують

повноту, своєчасність інформаційного відображення процесів, можливість їхнього моделювання, аналізу, прогнозування. У багатьох випадках процедура розробки управлінського рішення передбачає достатньо великий обсяг роботи менеджерів, автоматизація якої дозволяє не тільки істотно скоротити обсяг працевитрат на підготовку рішення, але й одержати більш якісний «вхідний» матеріал для своєчасного і грамотного прийняття управлінського рішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рішення – це «згусток» інформації, спеціально зібраної, проаналізованої і опрацьованої суб'єктом управління. Рішення інформаційне за своєю сутністю, при чому являє собою констатацію нинішнього стану системи, синтез інформації про сьогоднішній день з інформацією про майбутнє, яке виражене у меті, яка поставлена перед системою.

Прийняття рішення є вольовим актом, що здійснюється людиною за результатами обробки інформації.

Зміни у технологіях прийняття управлінських рішень із розвитком інформатизації суспільства пов'язані із наступними факторами:

- суттєвим збільшенням питомої ваги наукоємних галузей;
- інтелектуалізацією суспільства за рахунок поліпшення доступу до баз знань;
- поширенням «електронної пошти» й інформаційних мереж зв'язку для швидкого обміну інформацією тощо;
- підвищенням рівня освіченості суспільства за рахунок персоналізації навчання, розширення системи самоосвіти тощо;
- зміною характеру і змісту праці (посиленням творчої складової та збільшенням частки висококваліфікованої праці)[1].

Наявність сучасних технологій, прикладних пакетів програмного забезпечення, засобів телекомунікації та офісного обладнання позитивно впливає на якість управлінської роботи. Але слід пам'ятати, що кількість коштів, вкладених в автоматизацію розробки управлінського рішення, не повинна перевищувати можливий дохід від впровадження відповідної системи.

Можна виділити три складові системи автоматизації прийняття управлінських рішень:

- інформаційна (забезпечення користувача необхідними даними);
- модельна (містить аналітичні дані про зв'язки елементів моделі та власне моделі з оточенням);
- експертна (дає дані для формування дедуктивного висновку й експертного аналізу для вибору ефективних варіантів рішення).

Тобто, автоматизація процесу розробки та прийняття управлінського рішення є комплексним процесом, в якому задіяні людські та матеріальні ресурси, програмне і технічне забезпечення, методи і процедури пошуку, обробки, передачі даних[2].

Основою інформаційної підтримки автоматизації процесів прийняття управлінських рішень є інформаційні системи.

Інформаційна система (ІС) - це набір процедур, таких як процес, зби-

рання й переробка інформації для підтримки планування, прийняття рішень, координації та контролю. ІС включає вхідну (дані, інструкції тощо) й вихідну інформацію (звіти, розрахунки і т. д.), а також може містити механізм зворотного зв'язку, що контролює операції.

Основними функціями управлінської інформаційної системи виступають збирання, зберігання, накопичення, пошук і передача даних, що використовуються для підтримки прийняття управлінських рішень.

Також треба звернути увагу на призначення інформаційних систем. Вони потрібні задля:

1) обробка й зберігання економічної інформації з метою видачі зведеної інформації;

2) автоматизація офісних робіт - ведення картотек, обробка текстової інформації, машинна графіка, електронна пошта і зв'язок тощо;

3) моделювання дій фахівців щодо прийняття управлінських рішень - завдання, яке ґрунтується на методах штучного інтелекту.

За оцінками фахівців, головними критеріями в оцінці інформаційних систем є достовірність, своєчасність, повнота та корисність інформації для прийняття рішень. До базових компонентів інформаційних систем можна віднести :

- технічне забезпечення - набір пристроїв, які дозволяють отримувати й обробляти дані;

- програмне забезпечення - це набір програм, що дає можливість технічному забезпеченню обробляти дані;

- базу даних - сукупність відповідним чином організованої інформації, яка зберігається користувачами;

- мережу - пов'язану систему, що дозволяє здійснювати поділ ресурсів різних комп'ютерів;

- процедури - набір інструкцій про те, як комбінувати вищезгадані компоненти для обробки інформації та генерування необхідних виходів;

- спеціалістів - осіб, які працюють з інформаційною системою[3].

Далі хотілося б розглянути інформаційні системи менеджменту (ІСМ), які є різновидом ІС, їх конкретизацією щодо сфери застосування, тобто менеджменту. Призначення ІСМ — сприяння більшій оперативності та конкретності менеджерської діяльності, забезпечення своєчасності виконання і високого ступеня обґрунтованості всіх управлінських розрахунків, забезпечення контролю за правильним виконанням управлінських рішень і зворотного зв'язку. Загальною метою створення ІСМ є вдосконалення менеджерської діяльності відповідних установ і підприємств та підвищення на цій основі ефективності їх роботи.

Метою створення інформаційних систем є забезпечення інформаційної підтримки менеджерів при прийнятті ними рішень. Ця підтримка полягає в:

- своєчасному попередженні менеджерів про можливі проблеми в майбутньому;

- одержанні інформації, яка буде використовуватись при прийнятті рішень;

- автоматичному прийнятті системою дрібних рішень, не потребуючи втручання менеджера;

- автоматизації рутинних операцій [3].

Створення автоматизованих інформаційних систем на базі сучасних комп'ютерних технологій приводить до суттєвої зміни та удосконалення методик збору, опрацювання, зберігання та використання інформації в процесі розробки управлінських рішень. При цьому на основі системного підходу забезпечуються розробки логічних і математичних методів збору, підготовки та відображення інформації, їх втілення як в інформаційних, так і системах управління.

Одним із перспективних завдань інформатизації інформаційно-аналітичного забезпечення управління є розв'язання завдань створення методів аналізу інформації не тільки за типовими алгоритмами. Життя вимагає розробки управлінських рішень і за певними варіативними алгоритмами відповідно до обраних «панорамних» критеріїв (ситуативних параметрів).

Використання нових комп'ютерних інформаційних технологій в управлінні покликане здійснювати вплив на змістовну, якісну сторону управлінських рішень, на динаміку їх розробки, яка включає процес їх підготовки, узгодження, затвердження тощо.

Враховуючи, що розробка управлінського рішення завжди включає такі суб'єктивні елементи, як знання, інтуїцію, здібності тощо, гостро стоїть проблема забезпечення об'єктивною інформацією суб'єктів управління про питання, що вирішуються. Це спонукає до пошуку кращих, більш оптимальних методів організації інформаційно-аналітичної роботи. Передумовами для цього є звільнення працівників від рутинних операцій, які складають значну частину дій щодо підготовки управлінських рішень. Маються на увазі реєстраційні, статистичні, інформаційно-довідкові операції, робота щодо систематизації матеріалів.

По суті це операції, які забезпечують збір, опрацювання та зберігання інформації, що складає елементи технології прийняття управлінських рішень. У зв'язку з цим виникає потреба формування єдиної розподіленої інтегрованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення.

Іншою передумовою забезпечення об'єктивності рішень є підготовка за допомогою більш високих ступенів розвитку комп'ютерних інформаційних технологій не тільки розрахункових елементів, проектів управлінських рішень, а й їхньої змістовної основи, варіантів при аналізі оперативної ситуації та моделювання майбутніх результатів. При цьому немає потреби вважати, що засоби обчислювальної техніки замінюють людину в процесі ухвалення управлінських рішень. Технічні можливості лише забезпечують соціальні й правові аспекти ухвалення рішень.

Водночас слід зазначити, що інформаційні технології не можуть істотно допомогти, якщо йдеться про ухвалу досить оригінальних творчих рішень, які базуються на природних інтелектуальних даних, базою яких є евристика. Тут їхня роль суто вузько забезпечувальна. Однією з проблем у створенні автоматизованих інформаційних технологій управлінського призначення є збі-

льшення кількості учасників підготовки і ухвалення управлінського рішення.

У процесі підготовки управлінських рішень і контролю за їх виконанням в умовах застосування автоматизованих інформаційних технологій діалог «людина — людина» замінюється діалогом «людина — машина» чи «людина — машина — людина». Це приводить до істотного перерозподілу функцій працівників, підвищує вимогливість до їх професійної підготовки. Частина функцій, пов'язаних з процесом прийняття управлінських рішень, переходить до співробітників нових підрозділів. Наприклад, при розв'язанні формалізованих завдань працівники переходять від безпосереднього виконання ряду допоміжних операцій на підготовку їх для реалізації на ЕОМ. Але при цьому також присутній людський фактор. У зв'язку з цим виникає потреба формування автоматизованих інформаційних технологій для забезпечення успішного виконання контролюючих функцій допоміжного персоналу.

Треба зазначити, що окрім вищезазначених змін у технологіях прийняття управлінських рішень, пов'язаних із розвитком інформатизації суспільства потребує уваги процес переведення інформаційних технологій з кількісного опрацювання в зону змістовних аспектів управління. Новий напрям у використанні ІСМ ґрунтується на синтетичному, змістовому аспекті використання комп'ютерів, втілюючись у системах підтримки прийняття рішень (СППР).

Системи підтримки прийняття рішень - це інтерактивні інформаційні системи, які використовують устаткування, програмне забезпечення, дані, базу моделей і знання менеджера для підтримки прийняття напівструктурованих і неструктурованих рішень на всіх етапах в процесі аналітичного моделювання на основі доступного набору технологій [4].

СППР надає особі, яка приймає рішення, допомогу в процесі прийняття рішення і забезпечує підтримку в усьому діапазоні структурованих, напівструктурованих і неструктурованих задач.

При використанні зазначеної системи на підприємствах, треба звернути увагу на наступні особливості:

- 1) система не замінює і не скасовує судження та оцінки осіб, які розробляють та приймають управлінське рішення, а лише підтримує їх;
- 2) система підвищує ефективність генерування альтернативних рішень;
- 3) система проста в роботі і придатна для використання менеджерами, які не мають значного досвіду роботи з ЕОМ;
- 4) система побудована за принципом інтерактивного розв'язання задач;
- 5) система орієнтована на гнучкість та адаптивність у пристосуванні до змін середовища або підходів до розв'язання задач;
- 6) система не нав'язує певний процес прийняття рішення.

Висновки. Розглянувши зміни у технологіях прийняття управлінських рішень, можна констатувати, що вони пов'язані із розвитком інформатизації суспільства. В сучасних умовах процедура розробки управлінського рішення передбачає автоматизацію достатньо великого обсягу аналітичної роботи ме-

неджерів, яка дозволяє не тільки істотно скоротити обсяг працевитрат на підготовку рішення, але й одержати більш якісну і точну інформацію для своєчасного і грамотного прийняття управлінського рішення.

Список використаних джерел:

1. Нигера В.М. Обґрунтування та розробка структури експертної системи підтримки рішень / В. М. Нигера , Н. І. Ковальова, І. М. Білецький // Наук. пр. Нац. ун-ту харч.технологій . - 2011. - № 37/38. - С. 116-120.

2. Щербаков О.В., Наришкін В.С. Система підтримки прийняття рішень як невід’ємна частина сучасного інформаційного забезпечення для управління бізнесом / О.В. Щербаков, В.С. Наришкін //Інформаційні технології в технологічних системах. – 2011. - №3. – С. 93-96.

3. Гришин В.В. Інформаційні системи як ефективний засіб забезпечення прийняття управлінських рішень органами державної влади / В.В. Гришин // Вісник Книжкової палати. – 2011. - № 5. – С. 29-32.

4. Барановська С.П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід’ємна складова управління підприємством / С.П. Барановська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – С. 8-11.

Рецензент – д.держ.упр., професор Лозинська Т.М.